

Ardealul Juridic

Revistă de Drept și de Unificare Legislativă,
Doctrină, Jurisprudență, Legislație comparate

Revista apare regulat la 1. și 15. a fiecărei luni afară de lunile de vacanție Iulie și August (iar în cursul anului excepțional ca număr dublu) când apare odată pe lună

Abonamentul pentru Instituții și Autorități	400 Lei	pe 1 an
Advocați	500 Lei	pe 1 an
Magistrați	200 Lei	pe 1 an
Un număr simplu	15 Lei	
Un număr dublu	25 Lei	
Un număr vechiu	20 Lei	

Redacția: Strada Băii No. 13. Administrația: Strada Regina Maria No. 34 (Radio Reclam România S. A.) unde se primesc abonamente și ori ce cereri de adfje. Telefon 630.

SUMARUL:

1. Decretele Consiliului Dirigent de . . . Dr. Șt. Laday
2. Compelița bazată pe art. 32 proced. civilă (O sentință a Curții de Apel Cluj) de . . . Dr. I. Bartha.
3. Jurisprudența. O sentință a Inaltei Curte de Casație, adnotare de . . . Dr. I. Tolciu.
4. Jurisprudența stabilită de Inalta Curte de Casație și Justiție. Complectul pentru Ardeal și Bucovina. O rectificare. Informațiuni.
5. Supliment. Comentariul Codului civil Austriac (urmare) . . . de Dr. Șt. Laday

Decretele Consiliului Dirigent

Codul civil austriac, art. 10, are sensul că uzul nu poate abroga legile. Acest articol cuprinde o imposibilitate, pentru că în cazul când o normă contrară legii a devenit normă uzuală, ea a și abrogat legea. Numai așa poate să fie uz, dacă există și se aplică în practică. Norma uzuală nu se desvoldă de obicei ca o violare conștientă a legii, ci în formă de interpretare care, după împrejurări largeste sau restrânge dispozițiunea legii. Dispozițiunea legii va trăi în această formă nouă care însă este supusă și mai departe interpretării așa că, în fine, poate fi transformată într'o dispozițiune cu totul contrară normei primitive cuprinsă în lege. Deci și pe teritoriul Codului Civil Austriac, este posibil ca legile să fie modificate prin uz.

Sunt însă în viața neamurilor epoci, când ordinea de drept și autoritatea legilor încețază în urma evenimentelor puternice, care transformă întreaga structură a statului sau a societății. Aceasta se întâmplă în timpul revoluției a cărei trăsătură caracteristică este tocmai răsturnarea ordinii legale devenită insuportabilă pentru popor. S'a întâmplat acest lucru și la noi în anul 1918 când, prin hotărîrea dela Alba-Iulia, poporul român a declarat că nu mai suportă vechea ordine de drept: supu-

șenia maghiară, constituția și legile republicane din Ungaria și în genere toate legile de drept public prin care erau determinate raporturile de drept dintre Români și Statul Maghiar.

Se înțelege că poporul nici în stare de revoluție nu poate trăi fără organizație și norme de drept. Deci, revoluția își creiază organe speciale și făurește și normele potrivite scopurilor urmărite de revoluție. Aceste norme, dacă revoluția nu reușește, vor fi considerate ca niște acte ilegale. Dacă însă revoluția reușește, ele vor fi legile fundamentale ale țării noi și vor constitui elementele cele mai prețioase ale statului nou întemeiat sau restaurat.

Și față de decretul Consiliului Dirigent, legislațiunea României Mari, ar fi trebuit să procedă astfel. Mersul natural al lucrurilor ar fi fost ca legislațiunea să încorporeze acele decrete și să le recunoască. Inșă, în afară de două decrete legi, (din 11 Decembrie 1918 și din 2 Aprilie 1920) nu se găsește în colecția legilor nici o singură lege care să dea decretelor Consiliului Dirigent sancțiunea obișnuită și tradițională. Nici chiar meritele oamenilor cari au pregătit și declarat unirea, sau cari au săvârșit munca uriașă a reorganizării, n'au fost găsite demne de recunoștința legislațiunii.

În astfel de împrejurări juristul, care nu se ocupă cu politica și care trebuie să interprete munca legiuitorului așa cum este și nu așa cum ar trebui să fie, este într'o situație grea când trebuie să determine natura juridică a decretelor Consiliului Dirigent.

Decretul lege No. 2171 din 11 Decembrie 1918 a însărcinat Consiliul Dirigent „cu conducerea serviciilor publice” din ținuturile alipite. Art. II. adaugă că „vor rămâne însă în administrația guvernului regal afacerile

streine etc. Art. V. prevede: „Cons. Dir. în primul rând are misiunea de a ne prezenta... pentru înținerile asupra cărora se întinde administrația lui, proiectul de reformă electorală etc.

Acest decret lege nu poate fi interpretat altfel decât numai că, C. D. este un organ administrativ, supus guvernului regal în ceea ce privește afacerile streine, armata, circulația fiduciară, vămile etc. În ceea ce privește legislațiunea, art. V. îl autoriză numai la prezentarea unor proiecte de legi.

În schimb, decretul 1462, prin care s'a desființat C. D. declară că atribuțiunile C. D. trec asupra puterilor legislative și executive. Deci pare că se recunoaște că C. D. a exercitat ambele puteri de stat.

Însă, în decretul lege 1462 lipsește dispozițiunea că decretele C. D. se declară legi. Această omisiune este și mai ciudată în urma faptului că art. 5 din acel decret-lege întărește numirile făcute de C. D. normează deci un lucru de mică importanță, lăsând nereglementat lucrul principal: vigoarea decrelor C. D.

Iar dacă decretul lege 1462 se interpretează astfel ca acordând decretelor C. D. puterea de lege și recunoscându-l ca corp legiuitor, nu putem îndepărta concluzia că acest decret lege este un act ilegal, pentru că un corp legiuitor nu poate fi desființat printr'un decret lege. Decretele-legi (ungurește: szükségrendeletek) sunt niște acte guvernamentale prin care în timpul vacanțelor parlamentare, se reglementează anumite chestiuni a căror rezolvare nu poate fi amânată până la începutul sesiunilor. Prin caracterul lor de măsuri provizorii, imediate și de necesitate urgentă sunt date și limitele peste care nu pot trece. Dacă n'ar fi așa, guvernul ar putea să scoată din vigoare toate legile, să oprească funcționarea corpurilor legiuitoare și să guverneze după placul lui.

Nu putem ieși dintr'o dilemă: sau că este valabil decr. lege 1462, dar atunci nu se poate recunoaște puterea de legiferare a C. D. sau că nu este valabil, și atunci nici recunoașterea acestei puteri nu este valabilă.

Deci, caracterizarea decretelor C. D. nu poate fi bazată nici pe decretul lege No. 2171 și nici pe decretul lege Nr. 1462. Cel dintâiu coboară C. D. într'un organ administrativ, iar cel de al doilea îl ridică deasupra Regelui și parlamentului, și în acelaș timp — îl desființează.

Nu spune nimic nici argumentul că unele decrete ale C. D. au fost modificate prin

legi, deci s'a recunoscut că au putere de legi. Dar multe altele au fost modificate prin simple deciziuni ministeriale, — oare acele decrete aveau numai caracterul unor ordonante ministeriale? Chiar și hotărârile dela Alba Iulia au fost modificate prin simple deciziuni ministeriale. Și în fine din faptul că o lege modifică o altă normă de drept, nu urmează că aceasta din urmă este deasemenea lege, căci legiuitorul poate să-și întindă atribuțiunile și asupra unor materii care până atunci erau reglementate numai prin ordonanțe.

Când normele de drept existente nu determină caracterul juridic al unei instituții, trebuie să-l construim din fapte.

În realitate, C. D. a exercitat o putere superioară puterii executive. El a depășit limitele decretului lege din 11 Decembrie chiar și în ceea ce privește afacerile rezervate guvernului regal. Așa d. e. decretul lege din 11 Decembrie rezervă guvernului central circulația fiduciară. Totuș C. D. a emis multe decrete pentru reglementarea circulației bancnotelor, trecând chiar și peste dispozițiunile guvernului. Spre exemplu, în Ianuarie 1919 guvernul a interzis introducerea bancnotelor streine, dar C. D. a emis decretul că orișicine poate introduce bancnote streine pentru trebuințele călătoriei. Decretul lege a rezervat guvernului central afacerile armatei, dar C. D. a menținut în vigoare procedura penală militară maghiară și codul penal militar austro-ungar (ord. Nr. 1284).

După extinderea legii generale a vămilor, C. D. a emis decrete contrare acelei legi, cu toate că „vămile“ au fost rezervate guvernului central prin decretul din 11 Decembrie 1918. A modificat legile maghiare în mod formal, a reglementat prin decrete materii rezervate legiuitorului. Dar în acelaș timp s'a adresat și guvernului central, pentru reglementarea unor chestiuni prin decrete-legi, așa d. e. legea electorală din 24 Aug. 1919,

C. D. a exercitat dreptul de legiferare, pe baza hotărârii dela Alba-Iulia care a rezervat părților alipite „autonomie provizorie“ care, conform hotărârii se exercita de Marele Sfat Național (recunoscut de Rege și prin decretul-lege Nr. 54487 din 10 Sept. 1919) și organul acestuia: Consiliul Dirigent.

Consiliul Dirigent nu s'a supus decretului din 11 Decembrie 1918 care a redus autonomia provizorie, votată de adunarea din Alba-Iulia, la o simplă administrație mărginită. El s'a luat după hotărârea dela Alba-Iulia, cu

toate că a publicat în foaia sa oficială decretul din 11 Decembrie 1918.

Poporul român, autoritățile, parlamentul, guvernele și Regele n'au protestat contra exercițiului puterii legislative de către C. D. Toată națiunea s'a supus decretelor sale, recunoscându-le ca legi pentru toate materiile fără excepție. Deci, în sens material, aceste decrete sunt legi. Dar în sens formal, nu pot fi considerate ca legi, nefiind votate de parlament și nefiind sancționate de Rege.

În astfel de împrejurări, decretul C. D. au căpătat putere de lege numai în urma faptului că li s'a supus națiunea întregă, poporul cu Regele, guvernele și parlamentul. Această recunoaștere generală este izvorul obligativității lor. Deci *ele au caracterul unui drept cutumiar, unui drept care, fără să fie lege, se recunoaște de națiune ca lege.*

Dreptul cutumier se poate naște uno iclu ca și legea. Acest lucru este recunoscut chiar și în Tripartit: „Imo aliquanta ex uno actu (habetur tacitus consensus populi.) Prob. X. 7. În dreptul unguresc avem mai multe exemple relativ la aceasta. Tripartitul lui Werböcy nu s'a putut promulga ca lege în Ungaria: S'a tipărit în anul 1514 și toate autoritățile au început să-l aplice imediat. El s'a considerat chiar dela început ca drept cutumier.

În timpurile moderne s'a repetat același lucru. În anul 1861, restabilindu-se dreptul maghiar în Ungaria, a trebuit ca acest drept avitic să se fi conformat schimbărilor survenite între anii 1850—1861. Deci, Judex Curiae a convocat o conferință care a întocmit dispozițiunile transitorii („regule judiciare provizorii”), în lipsă de parlament aceste regule n'au fost votate ca legi, ci numai Curia maghiară a declarat că le va aplica. Publicul și autoritățile li s'au supus imediat și prin urmare au devenit norme uzuale uno iclu.

Conform doctrinei și jurisprudenței maghiare, dreptul cutumier are aceeași tărie ca și legea și numai prin lege poate fi modificat (se înțelege că se poate modifica, tot așa ca și legea, prin uz contrariu).

Werböcy: „Consuetudo autem triplicem habet virtutem. Scilicet interpretativam, inutativam et obrogatoriam quia derogat legi quando est contra legem.

... Quando praecedit consuetudo, et sequitur lex contraria, toleat consuetudinem.

Art. 19. din legea IV. 1869. declară că uzul are puterea legii.

În literatura germană găsim o mulțime

de lucrări ce se ocupă cu această chestiune, ba s'au format și școli științifice ce se deosebesc numai prin punctul lor de vedere față de această chestiune (Chestiunea este foarte bine tratată în opera excelentă a prof. Kiss Géza despre metodele de aplicare a legilor).

În dreptul englez egalitatea normei uzuale cu legea este recunoscută. În Anglia, chiar și sentințele izolate ale instanțelor au aproape aceeași tărie ca și legea; advocații englezi le invoacă ca și când ar fi legi. În dreptul francez, deși în doctrină chestiunea este discutată, putem constata că prin drept cutumier multe dispozițiuni ale codului civil au fost transformate și că acel drept judecătoresc minunat, pe care-l admirăm în colecțiile cunoscute, este tot așa de tare ca și legea.

Deci, nici puterea și autoritatea decretelor C. D. nu este slăbită prin faptul că le calificăm norme cutumiere. Ele trebuie aplicate cu aceeași stricteță ca și legile. Un uz contrariu se poate desvolta și față de unele din dispozițiile lor, dar această posibilitate există și față de legile propriu zise. Însă, nici un judecător nu poate să se abată de la ele (uzul contrariu se desvoltă, după cum am arătat, pe calea lentă a interpretării treptate) pentru că art. 19 din legea IV. 1869 obligă pe judecător să judece conform legilor și dreptului cutumier care are aceeași putere a legii.

Stefan Laday

Competința bazată pe art. 32. din Pr. civ.

(O sentință a Curții de Apel din Cluj)

Albert Biró, firmă de agentură, înregistrată în Cluj, intențază la 19. Sept. 1922, în fața Tribunalului Cluj o acțiune în contra firmei I. Dobiarchi și Frații Dörner din Arad, pentru 75.000 Lei provizie de intermedierea vânzării unor fabrici, după care sumă alătură la acțiune un extract din registrele comerciale.

În instanța tribunalului pârâțul ridică incident dilatoriu în baza art. 180. pct. 3 din pr. civ., afirmând că, competența stabilită de art. 32 din pr. civ. în speță nu poate avea aplicare, deoarece când pârâta i-a dat încredințare de intermediere reclamantei, aceasta nu era încă firmă înregistrată și ca atare nu putea avea registre și nu putea introduce în registre ulterior poziția, care este baza acțiunii,

Tribunalul a respins incidentul.

În contra acestei sentințe a făcut apel pârâta, asupra căreia Curtea de Apel Cluj, a adus în ședință publică următoarea sentință:

ROMÂNIA CURTEA DE APEL CLUJ

ÎN NUMELE LEGII!

Luându-se în desbatere procesul intentat de reclamantului Albert Biró domiciliat în Cluj reprezentat prin avocatul N. N. din Cluj contra pârâților firma

1. Dianchi și frații Dörner și membrii interni Ioan și Eugen Dörner domiciliați în Arad reprezentanți prin avocatul X. Y. din Arad pentru 75.000 Lei cap. și introdus înaintea tribunalului Cluj în care tribunalul a dat sentința ca primă instanță în ziua de 30 Iunie 1923 cu Nr. C. 3340/8/1922 și care proces a fost adus înaintea Curții prin apelul pârâșilor introdus în ziua de 13 Iulie 1923 cu Nr. 9.

Curtea

a dat după terminarea referărei publice din 5 Dec. 1923 astăzi în ziua de 5 Decembrie 1922 următoarea:

Sentința

Schimba sentința tribunalului admite; excepțiunea porhibitorie, declara încetat procesul.

Obliga pe reclamant să plătească pârâșilor, în mâna avocatului X. Y. una mie cinci sute Lei (1500) spese de prima instanță și cinci sute (500) Lei spese de apel, în 15 zile sub. sancțiunea executării.

Motive:

Pârâșii au făcut apel contra sentinței tribunalului, cerând admiterea excepțiunii și spese, Reclamantii n'au făcut observațiuni.

Dispozițiunile §-lor 513 și 514 pr. civ. sunt îndeplinite.

Nu este contestat între părți și reese și din actele dela dosar că: Domiciliul pârâșilor este în Arad. La 30 Noembrie 1921 pârâșii cu act scris încredințează pe reclamant să săvârșească vânzarea fabricii lor, în schimbul unui comision, anume specificat la 23 Ianuarie 1922 tribunalul Cluj la cererea reclamantului înscrie firma reclamantului în registrul firmelor individuale până la această dată nefiind înscrisă. În sfârșit la 15 April 1922, pârâșii îi scriu reclamantului că i vor plăti 75.000 lei ca proviziune pentru intermedierea vânzării fabricii lor.

Asfel fiind faptele greșit reclamantul cheamă în judecâta pe pârâși la tribunalul Cluj pentru proviziunea stipulată.

Deoarece cu toate că în ziua introducerii acțiunii (19 Septembrie 1922) reclamantul era deja comerciat înregistrat și pretenția lui de proviziune care este obiectul acțiunii era deja trecută în partida de debit al pârâșilor în registrul comercial al reclamantului, totuși dispozițiile §-lui 32 pr. civ. pentru stabilirea competenței tribunalului Cluj nu sunt aplicabile în specie, deoarece acest § cere ca la încheierea afacerii din care rezultă creanța reclamantul să fi avut firma înscrisă, să fi avut registre la acea epocă și să nu fi fost trecuți doi ani de la trecerea în vigoare a ultimei afaceri încheiate.

Din faptele stabilite mai sus se constată că la data încheerii afacerii, adică la 30 Noembrie 1921 reclamantul nu avea firma înscrisă, deci nu îndeplinise una din condițiunile §-lui 32.

Scrisoarea din 13 April 1922 nu constituie o altă convenție cum greșit a dispus sentința tribunalului și nu poate fi considerată drept baza a acțiunii cu atât mai puțin cu cât pe de o parte aceasta scrisoare este redactată cu referire la scrisoarea din 14 Decembrie 1921 prin care pârâșii au prelungit valabilitatea scrisoarei dela 30 Noembrie 1921, iar pe de altă parte din acțiune se evidențiază că convenția părților din 30 Noembrie 1921 fiind ea introdusă pentru restul provizionului pe baza acestei convențiuni restul remas neachitat după plata celor 75.000 lei recunoscuți de pârâși în scrisoarea dela 13 Aprilie 1922.

Pentru aceste motive sentința tribunalului urma a fi reformată.

Admitându-se apelul și excepția ridicată de pârâși reclamantul a fost obligat să plătească spesele ambelor instanțe.

Cluj, la 5 Decembrie 1923.

Victor Pop m. p. președinte, Paul Balaștu m. p. raportor, Dr. L. Kerner m. p. votant.

Adnotare. Să fim atenți.

Curtea de Apel în motivarea sentinței stabilește precis data de 30 Noembrie 1921, când pârâta, care are sediul în Arad a dat încredințare pentru intermediere reclamantului; data de 13 Ianuarie 1922, când s'a făcut înscrierea firmei reclamantului în registrul firmelor individuale din Cluj, precum și data trecerii poziției de 75.000 Lei proviziune în registrele reclamantei: 15 Aprilie 1922. N'a stabilit însă Curtea de Apel data foarte importantă în speță și anume: data efectuării intervenției în fapt, când fabricile, în urma intermedierei reclamantului, s'au vândut și i-s'a dat naștere creanței de proviziune de intermediere a reclamantei.

În deciderea incidentului ridicat de pârâta trebuie a se constata dacă, reclamantul a indus în registrele sale cu dată corectă creanța de 75.000 Lei, sau nu.

Fapt este că pârâta i-a dat încredințare reclamantului pentru intermediere atunci, când reclamantul nu avea firma sa înregistrată. Astfel această încredințare nici nu putea să fie trecută în registre, deoarece recl. la 30. Nov. 1921 n'avea registre autentice.

E cert că reclamantul chiar dacă ar fi avut firma sa înregistrată la data încredințării, nici în acest caz nu putea introduce poziția creanței de provizie în registrele sale, fiindcă încredințarea în sine nu însemna pentru reclamant un act încheiat definitiv, din care el neapărat urma să încaseze proviziunea de intermediere, ci actul care îi dă naștere creanței sale de provizie este acela al intermedierei de fapt, adică executarea încredințării, intermedierea în fapt a vânzării fabricelor, mai bine zis: vânzarea-cumpărarea imobilelor, Astfel în baza art. 25 din Cod. Com. nu actul încredințării, ci actul intermedierei trebuia introdus în registrele comerciale și a luat naștere odată cu îndeplinirea intermedierei, și nu cu primirea încredințării. Nu data încredințării, ci data intermedierei joacă aci rolul însemnat din punct de vedere al dreptului, deoarece în caz dacă reclamantul nu reușea în executarea încredințării de intermediere, nu avea nici o creanță față de pârâta și astfel nu putea trece nimic în registrele sale, în contul pârâtei. Ori, dacă am accepta punctul de vedere al Curții, care i-a dat importanță datei încredințării, odată cu eșuarea intermedierei, recl. trebuia să radieze, sau să treacă în debitul său suma pe care o trecuse deja în registru ca credit odată cu primirea încredințării, dar pe care n'o primise niciodată de fapt.

Este evident prin urmare că trebuie să căutăm, dacă recl. a fost înregistrat la data efectuării intermedierei? Din datele dela dosar se constată că, vânzarea fabricelor s'a făcut la 15 Aprilie 1922, dată care figurează și în motivele Curții, ca data introducerii poziției de 75.000 Lei provizie.

Văzând deci că, reclamanta firmă la 15 Aprilie 1922, data efectuării intermedierei, era înregistrată în Cluj, având în vedere, că recl. a anexat la acțiune extractul din registrele sale comerciale, văzând că

acțiunea a fost introdusă la Tribunalul Cluj, sediul firmei, unde se conduceau registrele comerciale, incidentul ridicat în baza art. 180, punct 3, din pr. civ. trebuia să fie respins de către Curtea de Apel și în baza competenței bazate pe art. 32, pr. civ. procesul trebuia să urmeze a fi judecat de Tribunalul Cluj.

Nepermitându-se nici un remediu de drept în contra acestei sentințe, procesul reclamantei, în baza concluziunilor Curții de Apel, greșit, dar definitiv, s'a declarat încetat, fiind obligată reclamanta și la plățile speșelor de prima instanță și de apel.

Dr. I. Barta

JURISPRUDENȚA

Inalta Curte de Casație și Justiție Secțiunea III-a Ardeal

Decizia No. 1200—1923.

Art. 29 pr. c. și locul de executarea contractelor.

Curtea deliberând , , . . . asupra celui de al doilea motiv de casare, „Violarea art. 29 Proc. Civ.“ Greșit a stabilit Curtea de Apel că locul de executare a contractului este Finiș lângă Beiuș; că stipulațiunea: „ab vagon gara Finiș“ nu însemnează că locul de executare este gara Finiș, ci numai atâta, că cheltuelile de transport până la încărcarea marfei în vagon în gara Finiș le suportă vânzătorii. Stipulațiunea contractuală „pentru coaja ab vagon gara Finiș vești plăți Dv. contra scrisoarei de trăsură în Cluj“, însemnează că marfa este a se preda în Cluj, deci locul de executare este Cluj.

Având în vedere că în art. 29 Proc. Civ. intențiunea legiuitorului a fost de a da dreptul de a chema în judecată pe părât la locul de executare a contractului ori de câteori reese din contract care este acel loc de executare.

Considerând, că este în adevăr stabilit că expresiunile „ab gara X sau ab X“ nu determină locul de executare a contractului, ci constituie numai o indicațiune referitor la suportarea speșelor de transport până la încărcarea marfei,

Că însă expresiunea „pentru coaja ab vagon gara Finiș vești plăți Dv, contra scrisorii de trăsură, în Cluj“ pe care părțile au întrebuintat-o în contractul intervenit între ele, determină în mod neîndoelnic că locul de executare al obligațiunilor contractuale pentru ambele părți este Cluj, întrucât executarea obligațiunei vânzătorului, adică predarea marfei urmează să se facă în Cluj prin predarea scrisoarei de trăsură.

Că deci Curtea de Apel a violat dispozițiunile art. 29 Proc. Civ. când a decis că acest text de lege nu-și are aplicațiunea în speșă.

Pentru aceste motive Curtea în numele legii admite cererea de revizuire. Reformează hotărârea Curții de Apel din Cluj C. 1848—922, astfel că respinge excepțiunea dilatorie etc.

Curtea de Apel Cluj.

No. C. 1848—1922. Sentință: Schimbă sentința Tribunalului. Declară încetat procesul etc.

Motive: Contra sentinței Tribunalului au făcut apel părâții, cerând schimbarea ei în totul și admiterea excepțiunii ce au ridicat la prima instanță.

Reclamanta firmă prin observările date în scris cere menținerea sentinței.

Incontestabil între părți este că părâții locuiesc în Beiuș, deci Tribunalul competent este cel din Oradea-Mare.

Între părți a intervenit un contract prin care părâții vând zece vagoane scoarță. În acel contract se spune că „pentru scoarța ab vagon gara Finiș vești plăți D-Voastră contra scrisorii de trăsură în Cluj, etc.“

Din aceasta rezultă că locul de executare a contractului pentru părât este gara Finiș și marfa intră în patrimoniul cumpărătorului dela predarea în gară (vagon).

Contractul neconținând alta dispoziție în aceasta privință și chiar în cazul când dispoziția de mai sus n'ar fi considerată ca designând locul de executare, ar urma să se aplice art. 322 al 2 și 323 cod. comercial.

Și într'un caz și în altul, Tribunalul Cluj, nu este cel competent; art. 29 pr. civ. nu-și poate avea aplicațiunea.

Adnotare: Principiul general de competență fixat în art. 19 proc. civ. ard. (art. 58 proc. civ. rom.) este, că în materii personale și mobiliare părâtul trebuie chemat la judecătoria domiciliului său. Acest principiu este acceptat de toate legislațiunile moderne și este una dintre garanțiile constituționale ale cetățenilor. Legea admite însă și unele excepții. Una dintre aceste excepții se cuprinde în art. 29 proc. civ. ard. (art. 64 alin. c. proc. civ. rom.) conform căreia procesul pentru desființarea sau îndeplinirea contractului (mobiliar) se poate intenta și la locul fixat de părți pentru realizarea contractului. Fiind vorba de o dispoziție cu caracter de „excepție“ nu i-se poate da decât o interpretare strictă. Dacă vom avea în vedere pe lângă aceasta normă de interpretare și dispozițiunile codului comercial privitoare la executarea contractelor, ne vom convinge, că interpretațiunea pe care Curtea de Apel Cluj o dă expresiei „ab vagon gara X“ este singură logică și legală. În speșă de sus noi credem, că locul îndeplinirii contractului este gara Finiș și nu Cluj. Art. 322 cod. com. dispune, că întrucât locul realizării contractului nu a fost fixat de către părți „contractul trebuie executat în locul unde îndatoritul avea domiciliul la încheierea contractului“. În consecință, dacă din convenția părților nu s'ar putea stabili cu certitudine locul de îndeplinire al contractului, trebuie aplicată dispoziția subsidiară a codului comercial.

Dacă deci din expresiunea folosită de părți în speță și anume: „Pentru scoarța ab vagon gara Finiș veți plăti D-Voastre contra scrisorii de trăsură în Cluj” nu s'ar putea constata în mod neîndoios locul realizării contractului, trebuie aplicat art. 322 cod. comercial. Să analizăm însă propoziția citată mai sus. În urma contractului din speță pentru pârât realizarea contractului era predarea scoarței, iar pentru reclamant plata prețului. Noi credem, că propoziția citată conține două locuri de prestațiune: „ab vagon gara Finiș”, însemnează locul realizării contractului *de către vânzător*, iar „veți plăti contra scrisorii de trăsură în Cluj”, însemnează că *cumpărătorul* are să facă plata în Cluj contra predării scrisorii de trăsură. Cuvintele „ab vagon” în viața comercială de fapt au înțelesul, că cheltuielile până la încărcarea mărfii în vagon le suportă vânzătorul, însă în lipsă de stipulațiune contrară însemnează și locul predării mărfii, iar cu predarea mărfii vânzătorul a îndeplinit contractul. Această interpretare a dat-o cuvintelor „ab vagon” și Curia din Budapesta cu hotărârea No. C. 1629/1905. Tot așa le interpretează și prof. Francisc Nagy (vezi: Drept com. vol. II. § 145 nota 7). Interpretarea aceasta rezultă în mod logic și din art. 344 cod. comercial, unde se spunc, că „din momentul în care vânzătorul a predat marfa spre transportare expeditorului (în speță C. F. R.), pericolul trece asupra cumpărătorului”. Având în vedere, că pericolul îl suportă proprietarul — *casus nocet domino* — că în caz de cumpărare de bunuri mișcătoare dreptul de proprietate se câștigă prin și *după tradițiune*, urmează, că dispoziția privitoare la suportarea pericolului determină indirect și tradițiunea lucrului cumpărat, iar din tradițiune vânzătorul a executat prestațiunea sa contractuală. Expresiunea „ab vagon gara Finiș” în lumina dispozițiilor codului comercial însemnează deci că locul de realizare a contractului pentru vânzător este gara Finiș. Ceace a îndemnat totuși Curtea de Casație să stabilească ca loc de îndeplinire contractuală Clujul, este partea acea a contractului care vorbește de efectuarea plății: „contra scrisorii de trăsură veți plăti în Cluj”. Ori aceasta este prestațiunea ce trebuie s-o facă cumpărătorul. Scrisoarea de trăsură conține contractul de transport (cărăușie) pe care vânzătorul l'a încheiat cu C. F. R. cu privire la transportarea scoarței și dovada că scoarța a fost predată C. F. R. (§. 394 cod. com). Dacă s'a stipulat că plata are să se facă în Cluj

în contra scrisorii de trăsură, s'a intenționat ca vânzătorul atunci când cere plata, să facă *dovada* cu scrisoara de trăsură că de fapt a predat spre transportare scoarța oficiului C. F. R. Evident că nu scrisoarea de trăsură a fost obiectul contractului care nu poate substitui marfa — ci predarea scoarței; scrisoarea de trăsură fiind numai o dovadă. Prin urmare nu locul unde se predă scrisoarea de trăsură determină locul de executare, ci locul unde s'a predat scoarța. În scrisoarea de trăsură (fuarlevél) se indică numele adresatului care este îndreptățit să preia marfa, deci posesia acestei scrisori este necesară pentru cumpărător ca să se legitimeze ca îndreptățit la preluarea mărfii. Noi credem că nici în acel caz când ar fi vorba de *recipisă de predare* (feladási vevény), care înlocuește marfa fără de care nu se poate dispune asupra mărfii, nu s'ar putea stabili ca loc de executare a contractului locul unde recipisa de predare este a se transmite cumpărătorului, deoarece și în acest caz prin predarea mărfii s'a executat contractul, pericolul trecând asupra cumpărătorului.

Dr. Joachim Tolciu

JURISPRUDENȚA STABILĂ DE

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE Complectul pentru Ardeal și Bucovina

Secțiunea II. Ardeal

- Infracțiune.* Acuzat în stare de beție. Responsabilitate redusă. Circumstanțe atenuante. Scoborirea pedepsii de muncă silnică sub minimum. §. 306 și 92 c. pen. (Deciziunea No. 161—923).
- Infracțiune.* Infracțiune pedepsită cu închisoare corecțională. Limitele de pedeapsă. §. 385 p. 2. pr. pen. art. 25 și 26 c. pen. Circumstanțe atenuante. §. 42 c. pen. (Deciziunea 184—925).
- Atentat la padoare.* Recurs contra sentinței Curții de apel făcut de acuzatorul public. Revocarea recursului de către procurorul general. Revizuire fără obiect. §. 396 și 434 al. 4 pr. pen. (Deciziunea 126—923).
- Crimă de furt.* Mărturisire stoarsă prin bătăe. Alegațiune combătută prin starea faptică. Remediu contra aprecierii dovezilor inadmisibilitate. Infracțiune pedepsită de §. 336 p. 3. c. pen. Ponderarea pedepsii. §. 49 al. 1 și 92 c. pen. (Deciziunea 187—923).
- Tentalivă de omucidere.* Constatarea intențiunii acuzatului. Apărare legitimă. Circumstanțe atenuante. §. 385 pr. pen. §. 92 c. pen. (Deciziunea 188—923).
- Crimă de delapidare.* Lipsa elementului intențiunii frauduloase. §. 385 p. i. lit. a). Recurs întemeiat. (Deciziunea 189—923).
- Loviri cauzatoare de moarte.* Legitimă apărare. Aflarea acuzatului în primejdie. §. 79 c. pen. (Deciziunea No. 207—923).
- Crimă de omor.* Constatări de fapt din care rezultă intențiunea de omor. Lipsa de imputabilitate. Neînvoacarea acestui mijloc de apărare. Circumstanțe atenuante. §. 385 p. i. b) și c), pr. pen. §. 91 punctul 3 și §. 42 c. pen. (Deciziunea 209—923).

Secțiunea I. Ardeal

- Licitațiune publică.* Comuniune de proprietate. Sistarea ei prin licitațiune publică. Servitute de întreținere intabulată asupra imobilului. Influența ei asupra prețului lici-

taflei. Complectarea dreptului de întreținere. Indrumare eventuală la proces pentru stabilirea echivalenței acestui drept. Normă de drept. Legea LX. din 1881 § 191. (Deciziunea No. 1354—922).

Testament verbal. Testament verbal în favoarea soroților, cu excluderea soțului. Condițiuni de formă. Dreptul de liberă apreciere a arătarilor martorilor. Observarea cerințelor legii XVI. din 1876 § 15. Validitate. (Deciziunea 1356—922).

Secțiunea I. Bucovina.

Denunțarea locațiunii. Legea ofiților de închiriere din 1921. Aplicarea ei numai la contractele încheiate ulterior publicării legii. Legea de prelungirea chiriilor din 1922. Caracterul ei de ordin public. Ordonanțele anterioare emise în Bucovina pentru ocrotirea chiriașilor. Abrogarea lor. (Deciziunea No. 1125—922).

Secțiunea II. Ardeal

Crimă de asasinat. Recurs îndreptat contra aprecierii dovezilor. Neadmisibilitatea lui. §. 33 al. B. pr. pen. (Deciziunea No. 269—923).

Delapidare. Recurs făcut de apărătorul public și oficial. Explicarea delegațiunii odală cu finalizarea procedurii la instanța primă. Lipsă de calitate. § 410 și 57 al. 2 pr. pen. Recurs contra aprecierii dovezilor. Inadmisibilitate. Ponderarea pedepsei, fără aplicarea circumstanțelor atenuante § 42 c. penal. (Deciziunea No. 308—923).

SECȚIUNEA II.

Deciziunea 161/1923. Ardeal Dosar 2727/1922

S'a luat în cercetare cauza: crima de leziune corporală gravă contra acuzatului Vulcu.

Se constată că în cauza prezentă Trib. Deva, a pronunțat sentința sub No. P. 2432—13—1921, care fiind apelată de acuzat și apărător Curtea de Apel Cluj a dat sentința sub No. 554—15—1922, contra căreia a înaintat recurs de nulitate acuzatul și apărătorul,

În lipsa părților. Văzând că termenul a fost afișat conform legii. S'a ascultat raportul D-lui Consilier Dr. A. Pop. S'a ascultat D-l Proc. Gen. Dr. Silviu Popp.

Curtea deliberând, asupra motivelor de casare.

a) Nulitatea bazată pe punct. 1 lit. b), că adică infracțiunea nu este bine calificată.

Nulitatea bazată pe punctul 2 al §-ului citat mai sus, că adică nu s'au observat cadrele legii la măsurarea pedepsei.

Curtea considerând, că apărătorul înaintea Curții de Apel nu s'a prezentat, recursul de nulitate întrucât este înaintat de apărător ca inadmisibil urmează să fie respins.

Considerând că conform stărei faptice stabilite de instanțele inferioare, acuzatul n'a fost atât de beat ca responsabilitatea lui să fie alterată, deci redusă, motivul greșitei calificări ca nefondat, urmează să fie respins.

Considerând, că §-ul 306 prevede o pedeapsă de muncă silnică până la 10 ani, iar instanțele inferioare i-au recunoscut acuzatului în urma împrejurărilor atenuante aplicarea §-lui 92, în urma cărui § pedeapsa poate fi redusă și sub minimul prevăzut de lege în §-ul 92.

Pentru aceste motive, Curtea în numele legii.

Pe baza nulității de fond prevăzută în punctul 2 al §. 385 Proc. pen. invocat de acuzat, admite recursul de nulitate al acuzatului și anulând sentința Curții de Apel Cluj, No. P. 554—15—1922, în privința măsurii pedepsei, pe acuzat îl condamnă la pedeapsa de 1 an 11 luni reclusiune, celelalte părți ale sentinței rămân neatînse.

Data și pronunțată în audiență publică ținută la 29 Ianuarie. 1923.

Decizia No. 184—923. Ardeal Dosar 2681—922.

S'a luat în cercetare cauza: delict de mituire contra acuzatului Iosif Sândor.

Se constată că în cauza prezentă Trib. Brașov a pronunțat sentința sub No. 4645—18—922, că în urma apelului declarat de acuzator și acuzat Curtea de Apel Târgul Mureș a dat sentința sub No. 196/10—1922, cum și aceia că contra acestei sentințe a declarat recurs acuzatul și apărătorul.

În lipsa părților. Auzindu-se raportul Consil. Dr. N. Stănilă și rechizitorul Proc. Gen. Dr. Silviu Popp.

Curtea deliberând asupra motivului de casare. 1. Violarea art. 385 punct. 2. Pr. Pen. prin nerespectarea limitelor de pedeapsă la stabilirea pedepsei.

Având în vedere că art. 470 al. 2. C. pen. prevede pentru infracțiunea din chestiune o pedeapsă de 5 ani închisoare corecțională și 2000 lei amendă.

Că cu toate acestea cu aplicarea art. 91 C. pen. s'a stabilit pedeapsa la o lună închisoare corecțională și 500 lei amendă deci în cadrele art. 25 și 26 C. pen.

Curtea află acest motiv de nebazat.

2. Violarea art. 385 punct. 3 Pr. pen. prin omiterea art. 92 C. pen. la stabilirea pedepsei.

Având în vedere, că circumstanțele atenuante nu sunt atât de preponderante în cât corecționalizarea ar fi motivață.

Curtea află și acest motiv de neîntemeiat.

Pentru aceste motive Curtea, în numele legii. Respinge recursul acuzatului Iosif Sândor și apărător contra sentinței Curții de Apel Târgul-Mureș No. 196—10—1921.

Data și pronunțată în audiență publică ținută la 30 Ianuarie 1923.

Decizia No. 186—1923. Ardeal Dosar 1847—922.

S'a luat în cercetare cauza: crima contra pudoarei contra acuzatului Dionisie Sav.

Se constată că în cauza prezentă Trib. Turda a pronunțat sentința sub No. 1149—12—1921, că în urma apelului declarat de acuzat și apărător Curtea de Apel Cluj a dat sentința sub No. 235—18—1922, cum și aceia că contra acestei sentințe a declarat recurs acuzatorul public pe care l-a revocat Proc. General al Curții de Casație.

În lipsa părților auzindu-se raportul Consil. Dr. N. Stănilă și rechizitorul Proc. Gen. Dr. Silviu Popp.

Curtea deliberând. Având în vedere, că din actele din dosar se constată, că Proc. Gen. a revocat recursul în termenul prevăzut de art. 396 Pr. Pen.

Având în vedere că astfel fiind conf. art. 434 al. 4 Pr. Pen. cauza prezentă scapă de controlul revizuirii.

Pentru aceste motive, Curtea în numele legii, Închide dosarul trimițându-l instanței de Apel Cluj.

Data și pronunțată în ședință publică ținută la 30 Ianuarie 1923.

Decizia No. 187—1923. Ardeal Dosar 1841—922.

S'a luat în cercetare cauza: crimă de furt contra acuzatului Romul Mocan.

Se constată că în cauza prezentă Trib. Alba-Iulia a pronunțat sentința sub No. 548—10—921, că în urma apelului declarat de acuzat și apărător Curtea de Apel Cluj a dat sentința sub No. 322—11—922, cum și aceia contra acestei sentințe a declarat recurs

de asemenea acuzatul și apărătorul.

În lipsa părților, auzindu-se raportul Consil. Dr. N. Stănilă și rechizitorul Proc. Gen. Dr. Silviu Popp.

Curtea deliberând, asupra motivului de casare.

1. Violarea art. 384 punct. 9. pr. pen. prin omiterea luării de probe în direcțiunea indicată.

Având în vedere, că față de starea faptică constatată nu sînt cele susținute în apel, că adică ar fi făcut declarația recunoscătoare, fiind bătută de jandarmi.

Curtea află acest motiv de nebazat.

Violarea art. 385 pct. 1. a) pr. pen. prin stabilirea greșită a vinovăției.

Având în vedere, că din actele din dosar reiese, că acest remediu de drept, e îndreptat contra aprecierii dovezilor.

Având în vedere, că aprecierea de probe fiind un drept suveran al instanțelor de fond scapă de controlul celei de revizuire.

Curtea află acest motiv de inadmisibil.

3. Violarea art. 385 pct. 1. b) pr. pen. prin calificarea greșită a infracțiunii.

Având în vedere, că instanțele de fond au constatat că acuzatul a comis faptul prin spargere și că valoarea obiectelor instreinate trec de 1000 lei.

Având în vedere că astfel fiind fapta se intră în dispozițiile art. 336 pct. 3 c. pen. Curtea află acest motiv de nebazat.

4. Violarea art. 385 pct. 2 pr. pen. prin nerespectarea limitelor legale la darea pedepsei.

Având în vedere, că faptele imputate se pedepesc conf. art. 49 al. 1 jos. 2. N. C. Pen. cu un maxim de 5 ani muncă silnică, iar pedeapsa a fost odată cu aplicarea art. 92 C. pen. la 1 an reclusiune deci în cadrele legii — Curtea află acest motiv de nebazat.

Pentru aceste motive, Curtea în numele legii, respinge recursul declarat de acuzatul Romul Mocan și apărător contra sentinței Curții de Apel Cluj. No. 322—11—1922.

Data și pronunțată în audiență publică ținută la 30 Ianuarie 1923.

Decizia No. 188—1923. Ardeal Dosar 2686—1922.

S'a luat în cercetare cauza: crima de tentativă de omucidere contra acuzatului Constantin Avram.

Se constată că în cauza prezentă Trib. Lugoj a pronunțat sentința sub No. 68—18—1920, care fiind apelată de acuzat și apărător, Curtea de Apel Timișoara a dat sentința sub No. P. 1016—28, 1921, contra căreia a înaintat recurs de nulitate apărătorul acuzatului.

În lipsa părților, văzând că termenul a fost afișat conform legii.

S'a ascultat raportul Consil. Dr. A. Pop. S'a ascultat Dl Proc. Gen. Dr. Silviu Popp.

Deliberând, asupra motivelor de casare.

a) Nulitatea bazată pe punctul 1 lit. b) al §-ului 385 Pr. Pen. că nu este bine calificată infracțiunea acuzatului.

b) Nulitatea bazată pe punctul 1 lit. c) al §-ului 385 pr. pen. că subsistă cauze, care exclud punibilitatea și imputabilitatea acuzatului.

c) Nulitatea bazată pe punctul 3 al §-ului citat că nu s'a aplicat §-ul 92 al codului civil penal despre împrejurările atenuante.

Considerând, modul cum a operat acuzatul in-

strumentul întrebuițat și locul unde s'au aplicat împunsăturile urmează că constatarea intențiunii acuzatului de a ucide pe lezat, este exactă, deci nulitatea greșitei calificări trebuie respinsă ca nefondată.

Considerând, că lezatul n'a avut armă la sine și a încercat să fugă, iar acuzatul prinzându-l de piept i-a aplicat împunsătura în piept, nici motivul de nulitate bazat pe neconsiderarea apărării legitime, nu se poate accepta, fiind nefondat.

Considerând că nulitatea bazată pe punctul 3 al §-lui 385 Pr. Pen. încă este nefondată, pentru că din starea de fapt stabilită de instanțele inferioare atari împrejurări atenuante, care să justifice aplicarea §-lui 92, deci acest motiv de recurs ca nefondat, nu există, urmează să fie respins.

Pentru aceste motive, Curtea în numele legii, respinge recursul de nulitate al acuzatului Constantin Avram și al apărătorului său contra sentinței Curții de Apel Timișoara No. P. 1016—28—1921.

Data și pronunțată în audiență publică ținută la 30 Ianuarie 1923.

Decizia No. 189—1923.

Ardeal

Dosar 2683—1922.

S'a luat în cercetare: crima de delapidare contra acuzatului Teodor Körösi.

Se constată, că în cauza prezentă Trib. Ibașfalău a dat sentința No. 1398—9—1922, care fiind apelată de acuzat și apărător Curtea de Apel Târgul-Mureș, a dat sentința No. P. 130—13—1922 contra căreia a înaintat recurs de nulitate apărătorul acuzatului.

În lipsa părților și în prezența D-lui Avocat Dr. I. Răchișan.

Văzând că termenul a fost afișat conform legii. S'a ascultat raportul D-lui Consil. Dr. A. Pop. S'a ascultat Dl Procuror Dr. Silviu Popp și avocatul acuzatului.

Deliberând asupra motivelor de casare.

1. Nulitatea bazată pe punctul 9 al §-lui 384 Pr. Penală.

2. Nulitatea bazată pe punctul 1 lit. a) al §-lui 385 pr. pen. că nu subsistă infracțiune.

Curtea Considerând că nulitatea bazată pe punctul 9 al §-lui 384 la pronunțarea sentinței Curții de Apel nu s'a susținut acuma, ca întârziată trebuie respinsă.

3. Considerând, că din starea de fapt stabilită de instanțele inferioare nu reiese, că acuzatul și-ar fi însușit corfa păgubitului, deci nici intențiunea frauduloasă a acuzatului nu se poate stabili, nulitatea bazată pe punctul 1 lit. a) al §-ului 385 proc. pen. este admisibilă.

Pentru aceste motive, Curtea în numele legii, admite recursul de nulitate bazat pe punct. 1 lit. a) al §-ului 385 proc. pen. anulează sentința Curții de Apel Târgu-Mureș No. Pen. 130—13—1922 și pe acuzat pe baza §-ului 326 pct. 1 îl achită de sub acuză sustracțiunii, iar cheltuielile ivite în cursul procedurii penale cad în sarcina erariului.

Data și citită în ședință publică la 30 Ianuarie 1923.

Decizia No. 207—1923.

Ardeal

Dosar No. 2688—1922.

S'a luat în cercetare cauza: leziune trupească cauzătoare de moarte contra acuzatului Nicolae-Vogel sen.

Se constată că în cauza prezentă Trib. Timișoara

a pronunțat sentința sub No. 4550—9—920, că în urma apelului declarat de acuzat și apărător Curtea de Apel Timișoara a dat sentința sub No. 1312—12—1921, cum și aceia că contra acestei sentințe a declarat recurs reprezentantul vătămatei.

In lipsa părților.

Auzindu-se raportul Consil. Dr. N. Stănilă și rechizitorul Proc. Gen. Dr. Silviu Popp.

Curtea Deliberând. Asupra unicului motiv de casara: Violare de lege prin greșita aplicare a înfractorului.

Având în vedere că instanța de apel a constatat în fapt, că acuzatul a atăcat pe vătămat pe întinerie lovindu-l cu mâna și cauzându-i lezini ușoare trușesti.

Că acuzatul care întâmplător avea cușitul în mână în decursul lovirurilor date de vătămat a lovit pe aceasta în partea stângă a trupului cauzându-i în apropierea plămânilor o rană mortală.

Având în vedere că din faptul astfel constatat e neîndoelnic, că înfractorul a lucrat în legitimă apărare, fiind atăcat de victimă în mod injust și aflându-se în o primejdie pentru a cărei înlăturare a fost în dreptății de a se apăra prin mijloacele disponibile.

Având în vedere, că astfel fiind în speță e vorba de cauza de legitimă apărare prevăzută în art. 79. c. pen. în consecință.

Curtea află acest motiv de nebazat.

Pentru aceste motive Curtea în numele legii.

Respinge recursul declarat de vătămata contra sentinței de apel Timișoara No. 1312—12—1922.

Data și pronunțată în audiență publică ținută la 31 Ianuarie 1923.

Decizia No. 209—1923. Ardeal Dosar 2687—1922.

S'a luat în cercetare: crima de omor contra acuzatului Ion Mutulescu.

Se constată că în cauza prezentă Trib. Lugoj a dat sentința No. 2874—1921, care fiind apelata de acuzat și apărător Curtea de Apel Timișoara a dat sentința Nr. P. 501—1922|38 contra căreia a înaintat recurs de nulitate apărătorul acuzatului.

In lipsa părților.

Văzând că termenul a fost afișat conform legii.

S'a ascultat raportul Dlui Consil. Dr. A. Pop.

S'a ascultat Dl. Procuror Dr. Silviu Popp. Deliberând, Asupra motivelor de recurs de nulitate:

a) Nulitatea bazată pe punctul 1 lit. b) al §-ului 385 proc. pen. că infracțiunea este calificată greșit.

b) Nulitatea bazată pe punctul 1 lit. c) al §-ului 385 pr. pen., că subsistă cauze, care exclud punibilitatea și imputabilitatea acuzatului.

c) Nulitatea bazată pe punctul 3 al §-lui citat mai sus, că nu s'a aplicat §-ul 92 al codului penal despre împrejurările atenuante.

Curtea. Considerând, că acuzatul a aplicat lovitura cu cușitul contra inimei cu violență și când i-au făcut imputare, că a omorat un om, din astea s'a putut stabili intențiunea omorului, deci acest recurs ca nefondat urmează să fie respins.

Considerând că motive care ar exclude punibilitatea, nu s'au ridicat și acest motiv ca nefondat trebuie respins.

Considerând că sentințele instanțelor inferioare i-au recunoscut acuzatului aplicarea §-ului 91, deși numai nepedepsirea s'a stabilit ca împrejurare atenuantă,

nulitatea bazată pe punctul 3 este nefondată, urmând a fi respinsă.

Pentru aceste motive. Curtea, în numele legii. Respinge recursul de nulitate al apărătorului acuzatului Ioan Muțulescu contra sentinței Curții de Apel Timișoara No. P. 501—1922|38.

Data și citită în sedință publică la 31 Ianuarie 1923,

SECȚIUNEA I.

Decizia Nr. 1354—922 Ardeal Dosar Nr. 845—921

S'a luat în cercetare cererea de reviziune a intimatului Ion Uohia contra sentinței Curții de Apel Timișoara Nr. 1921 C. III. 130—10 în procesul intențat de reclamantul Adam Gacica pentru judecarea dreptului de proprietate și posesiune asupra unui imobil, eventual sistarea comuniunii de proprietate.

După referatul Dlui Consilier T. Radu, fiind fixată pentru azi pronunțarea.

Înalta Curte deliberând asupra motivelor cererii de reviziune, prin care intimatul se plânge.

1. de greșita ordonare a ieșirii din indiviziune, neputându-se valorisa în mod corespunzător la licitație publică imobilul în chestiune din cauză, că pe competența intimatului este intabulată „servitutea de intertenție“ pe viața pe seama reclamantului, iar întrucât aceasta servitute nu se va menține, nu e stabil modul cum să se împartă prețul imobilului.

2. de defectuoșitatea procesului verbal, nefiind trecut în acela declarațiunea reclamantului, conform căreia dânsul renunță la servitutea intabulată în favoarea lui și va cere, că licitația imobilului să se facă fără menținerea acestei servituti.

Având în vedere, că deși acea împrejurare, că pe cota intimatului din imobilele în chestiune asupra cărora se cere sistarea comuniunii de proprietate prin licitație publică este intabulată stipulațiunea relativă la dreptul de întreținere pe viață pe seama reclamantului, nu poate avea vre'o influență asupra prețului ce se va ajunge prin licitație publică a imobilelor, fiindcă în vedere dispozițiilor §-lui 191 alin. 2 din art. de lege LX. din anul 1881, lege în baza căreia norme ar urma să se facă licitația publică, imobilele ar fi a se scoate la licitație publică fără menținerea stipulațiunii intabulate, de unde urmează, că imobilele odată vândute la licitație desărcinându-se de stipulațiunea menționată, aceasta nu e proprie de a influența rezultatul licitației.

Considerând însă, că tot conform dispozițiilor continute în alinatul doi, al §-lui 191 din art. de lege LX din anul 1881 ca împărțirea prețului de cumpărare obținut prin licitație suma desdăunării, provenită în urma asigurării fonciere a menționatei stipulațiuni este a se computa în suma socotită de cel îndreptățit, în speță de reclamant.

Considerând, că astfel reclamantul putând socoti o sumă de desdăunare neacceptabilă de intimat, ce în baza §-ului 197 din menționata lege, ar avea ca urmare o îndrumare la proces cu durată incertă așa, că intimatul în jumătate parte proprietar asupra imobilelor, eventual numai în timp mai îndelungat și ar putea primi cota ce-i revine din prețul de cumpărare. Dară presupunând chiar, că un astfel de proces s'ar putea evita și în acest caz, echivalentul dreptului de întreținere putând consuma o parte considerabilă din competența banală, a intimatului coproprietar ba putând-o chiar extrauria pe a aceasta starea economică a intimatului ar fi expusa unei desechibrări, ce

în speță cu atât mai mult trebuie evitat, cu cât reclamantul îndreptățit la stipulațiunea intabulată, fiind în etatea înaintată de 80 de ani viața lui conform legilor naturei este deja limitată, iar în cazul decedărei sale imobilele în chestiune eliberându-se de sarcina dreptului de întreținere, sistarea indiviziunii se va putea face în condițiuni cu mult mai favorabile.

Considerând, ca în astfel de împrejurări pentru sistarea comuniunii de proprietate în chestiune, timpul nu e prielnic, fiindcă sistarea în acest timp ar fi în detrimentul intimatului coproprietar.

Considerând, că este normă generală de drept, că încetarea indiviziunii nu se poate cere în timp neprielnic și în dauna celorlalți coproprietari.

Pentru aceste motive, în numele lege, înalta Curte admite cererea de reviziune a intimatului contra sentinței Curții de Apel Timișoara No. 1921 C. III 130—10 o schimbă partea reformătoare a acestei sentințe, respinge în întregime acțiunea și obligă pe reclamant, că în 15 zile sub urmările execuțiunii să platească intimatului Lei 1910 (una mie nouă sute zece) speze de proces apel și reviziune.

Data și citită în ședință publică azi la 8 Dec. 1922.

Decizia No. 1356—922. Ardeal Dosar No. 1196—922.

S'a luat în cercetare petitul de reviziune prezentat de Ioan Berindan din Baia-Mare în contra sentinței Curții de Apel Oradea-Mare Nr. C. I. 1187/27—1919 în procesul intentat de reclamantii Maria Madaraș măritată cu Ioan David și Parasca Madaraș măritată cu Florian Mihalea pentru succesiune,

După referatul Dlui Consilier Dr. T. Nemet, Curtea deliberând, asupra cererii de reviziune, în care pe baza § 534 pr. civ. intimatul atacă sentința mai sus menționată, pentru că Curtea de apel la stabilirea faptelor n'a luat în considerare aceia importantă împrejurare, că intimatul a trăit cu soția sa decedată mai mult de 35 ani în cea mai bună și pacinică armonie, prin urmare n'a fost motiv dar nici intenția n'a putut avea decedata de exclude din lăsamânt pe soțul ei — pe intimatul cu care împreună a câștigat toată averea: declarațiunea făcută de decedată nu este testament ci numai vorbe necugetate a unei femei bătrâne, dar nici în baza depunerilor martorilor testamentari nu se poate constata existența unui testament verbal valabil.

Având în vedere, că din sentința Curții de Apel care acceptă în toate starea de fapt și drept expuse în sentința primei instanțe rezultă, că decedata Varvara Madaraș, fost măritată cu Ioan Berindan înainte de moartea sa întâmplată la 25 Martie 1916, — cu una sau două săplămâni a făcut testamentul verbal, prin care averea sa o lasă surorilor Maria Madaraș și Parasca Madaraș, constată apoi Curtea de Apel în baza depunerilor martorilor audiați, că acest testament verbal corespunzând recerintelor prevăzute în § 15 art. de lege XVI diu anul 1876 este valid.

Considerând că pentru valabilitatea testamentelor orale nu este necondiționat necesar, ca testatorul să folosească cuvintele din textul legii mai susmenționate, ci este de ajuns și aceia dacă din declarațiunea voinței și din expresiunile folosite se poate stabili, că testatorul a voit a face testament oral.

Considerând că Curtea de Apel cu minuțioasă examinare și apreciere a dovezilor din proces a stabilit într'alte și acel fapt, că testatoarea după decla-

rațiunea făcută a anunțat: ca această dispozițiune a sa este testamentul său, și martori sunt în locul testamentului ei, și ea lasă acest testament, Curtea de Apel în baza acestor enunțiațiuni exact și bine a constatat, că testarea a considerat declarațiunea sa de testament oral.

Și considerând, că stabilit fiind și aceia, că testatoarea în prezența permanentă a martorilor testamentari, având uzul rațiunii cu viu graiu a făcut testamentul, Curtea de apel n'a violat nici o regulă de drept când a constatat, că acest testament verbal corespunde recerintelor prevăzute în § 15 din art. de lege XVI—1876 este valid și în consecință a admis acțiunea.

Considerând, că în baza principiului de liberă apreciere Curtea de Apel cu deplină autoritate stabilește, că prin dispozițiunea martorilor ce află de dovedit, iar apreciind aceste împrejurări în legătură cu celelalte dovezi din proces în sensul § 270 pr. civ. a arătat pe larg în sentință motivele în baza cărora și-a determinat părerea și convingerea sa.

Considerând că afirmațiunile intimatului din cererea de reviziune în esență se refer numai la aprecierea depunerilor martorilor audiați și a dovezilor din proces, astfel nici n'au putut fi luate în socotină opera aprecierii ne fiind obiectul reviziunii, de unde urmează, că cererea de reviziune este neintemțată.

Pentru aceste motive, în numele legii, înalta Curte nu admite cererea de reviziune prezentată de intimatul Ioan Berindan contra sentinței Curții de apel din Oradea Mare C. I. 1187/27—1919.

Data și citită în ședință publică azi la 8 Dec. 1922.

Decizia No. 1125—922 Bucovina Dosar No 1791—522

În procesul lui Osias Schurberg din Rădăuși reclamant, reprezentat prin avocatul Dr. I. Lanterstien din Rădăuși, în contra părților Clara Stein din Rădăuși și Samuel Stein din Mihova ambii prin avocatul Dr. Menczer din Rădăuși, pentru denunțarea locuinței.

S'a luat în cercetare reviziunea părților în contra deciziunii tribunalului Suceava ca instanță de apel din 28 Aprilie 1922. Bc. VII, 86—22—9 prin care schimbându-se sentința judecătorească Rădăuși din 16 I 1922 C III 20—22—1 denunțarea judecătorească făcută la Nr. K 93—21—1 s'a menținut în vigoare.

După referatul Dlui Cons. Dr. E. Mandicevski. Curtea deliberând, asupra unicului motiv de reviziune greșită fiind aplicarea dispozițiilor legii Mon. Of. No. 111 pentru înființarea oficiilor de închiriere și a regulamentului la acea lege, când instanța de apel a declarat că această lege a derogat și deci a desființat ordonanțele pentru ocrotirea chirișilor în vigoare în Bucovina și îndeosebi ordonanței ministeriale din 26—X 1918 No. 381 și a aplicat dispozițiunile codului civil asupra desființării contractelor de locațiune.

Considerând, că regulamentul la acea lege pentru înființarea oficiilor de închiriere și publicat în Mon. Of. No. 120 din 1921 s'a elaborat de către Ministerul de Interne în baza autorizațiunii acordate acelui Minister prin dispozițiunea articolului 21 din legea din 23 Iulie 1921 Mon. Of. No. 111 pentru înființarea oficiilor de închiriere, deci și în limitele acelei autorizațiuni.

Considerând, că abrogându-se prin art. 22 din legea din 23 Iulie 1921 No. 111 numai dispozițiunile din legile și regulamentele anterioare contrarii acelei legi nici dispozițiunea art. 64 din regula-

ment nu se poate altfel înțelege decât în limitele art. 22 din legea pentru înființarea oficiilor de închiriere care conform art. 1 nu se aplică decât la contractele de închiriere încheiate ulterior publicării acelei legi, deci ulterior de 23 Iulie 1921.

Considerând, că în speșă contractul de închiriere încheiat fiind între părți mult anterior acelei date nu cade sub prevederile legii pentru oficiile de închiriere ale regulamentului la acea lege și că deci cu drept s'a atăcat ca greșită părerea de drept contrară a instanței de apel.

Considerând, că conform cu dispozițiunea art. 1 din legea din 13 Aprilie 1922 Mon. Of. No. 11—22 contractele de închiriere de clădiri din întreaga țară încă în curs de prelungire de drept în folosul chiriașilor cetățeni români până la 6 Mai 1923 și că conform cu dispozițiunea art. 4 din acea lege orice dispozițiune, contrarii acelei legi se abrogă, iar dispozițiunile prevăzute în legea menționată sunt de ordine publică, de unde urmează, că la cazul prezent, este a se aplica legea menționată din 13—IV, 1922 No. 11 indiferent că această lege la darea sentinței în instanța întâi încă n'a fost promulgată.

Considerând, că așa fiind conform §-ului 1 legei menționate, contractul de închiriere încheiat între părți în luna Noembrie 1918 este de drept prelungit până la 6—V 1923 și denunțarea făcută pentru ziua de 1—V 1922 nu se poate admite, de unde urmează ilegalitatea deciziunii instanței de apel și temeinicia în esență a sentinței instanței întâi.

Pentru aceste motive, Curtea decide, în numele legii, reviziunea se admite și schimbând deciziunea atăcată a instanței de apel se restabilește sentința instanței întâi.

Reclamantul se obligă să plătească intimațiilor, care cheltuieli în instanța de apel n'au cerut, până în 14 zile sub rigoare de execuțiune, 200 (două sute) lei, cheltuieli de judecată în instanța a III-a.

Data și citită în Camera de Consiliu azi la 30 Oct. 1922.

SECȚIUNEA II.

Decizia No. 269—923. Ardeal Dosar 3436—922.

S'a luat în cercetare cauza: crima de asasinat contra acuzaților Ioan Tóth, Valer Prie, Alexandru Iobn, Ion Radu, Carol Sebesi, Sofran Merei și Ștefan Merei.

Se constată că în cauza prezentă Trib. Alba Iulia a promulgat sentința sub No. 1994/74—1921 că în urma apelului declarat de acuzator, acuzații Ion Tóth, Valer Prie, Alexandru Iobn, Ioan Radu și Carol Sebesi cum și apărătorii acestora Curtea de Apel Cluj a dat sentința sub No. 1042/77—1922 cum și aceia că contra acestei hotărâri a făcut recurs în termen acuzații Ioan Tóth și Valer Prie.

În lipsa părților.

Auzindu-se raportul Consil. Dr. N. Stănilă și concluziunile Proc. Gen.

Curtea, deliberând, asupra unicului motiv de casare. Violare de lege prin constatarea greșită a vinovăției. Având în vedere că acuzații declară recurs pe motivul că nu se simt vinovați fără însă să motiveze, că pentru ce anume ar fi vinovați față de starea faptică constatată și conf. art. 33 al. B. N. pr. pen. obligatoare și în reviziune.

Având în vedere că din datele din dosar și modul de apărare al recurenților reiese evident că acest reme-

din de drept e îndreptat contra aprecierii dovezilor.

Având în vedere că aprecierea probelor e un drept suveran al instanțelor de fond și ca afare scapă de controlul celei de reviziune.

Curtea află acest motiv de inadmisibil.

Pentru aceste motive Curtea, în numele legii, respinge recursul făcut de acuzații Ioan Tóth și Valeriu Prie contra Sentinței Curții de Apel Cluj No. 1042/77—1922.

Data și promută în audiență publică ținută la 7 Februarie 1923.

Decizia 308—923.

Ardeal

Dosar 3645—922.

S'a luat în cercetare cauza: dela pidare contra acuzatului Dumitru Purdea.

Se constată că în cauza prezentă. Trib. Alba-Iulia a pronunțat sentința sub No. 1067/19—1922, că în urma apelului declarat de toate părțile Curtea de Apel Cluj a dat sentința sub No. 2180/20—1922, cum și aceia că contra acestei hotărâri a făcut recurs în termen acuzatul, apărătorul public și cel oficial.

În lipsa părților. Auzindu-se raportul Consil. Dr. N. Stănilă și concluziunile Proc. general. Curtea, deliberând.

1. Asupra motivului de casare invocată de apărătorul oficial.

Având în vedere, că apărătorul recurent a fost delegat în această calitate pentru instanța primă de șeful acelei instanțe conf. art. 58. Pr. Pen.

Că numitul n'a reprezentat interesele părți la instanța apelativă uzând de dreptul său asigurat de art. 57 al 2 pr. pen. ci desbaterile acolo s'au ținut cu asistența apărătorului public numit conf. art. 410 Pr. pen.

Având în vedere că astfel fiind urmează prezumția, că delegația acestui apărător a expirat cu finalizarea procedurii la instanța primă în consecință nu mai e îndreptățit a uza de vre'un remediu de drept contra hotărârei instanței de apel deci Curtea află acest recurs de inadmisibil.

1. Asupra motivului de casare invocată de apărătorul public.

Violarea art. 385 pct. 1 a) pr. pr. pen. prin stabilirea greșită a vinovăției.

Având în vedere că recurentul nu invoacă nici un motiv din care s'ar putea stabili cauza pentru care nu ar fi infracțiune starea faptică constatată ceea ce nici din actele din dosar nu reiese.

Având în vedere, că întrucât pare că acest remediu de drept e îndreptat contra aprecierii dovezilor și acele fiind un drept suveran al instanțelor de fond scapă de controlul celei de reviziune.

Curtea află și acest motiv de inadmisibil.

3. Asupra motivului de casarea invocată de apărătorul public și acuzat.

Violarea art. 385 pct. 3 Pr. pen. prin stabilirea unei pedepse prea grele.

Având în vedere, că circumstanțele atenuante nu sunt atât de numeroase și ponderoase în cât ar putea motiva stabilirea pedepsei cu aplicarea art. 92. C. pen.

Curtea află acest motiv de nebazat. Pentru aceste motive Curtea în numele legii, respinge recursul făcut de acuzatul Dumitru Purdea și apărător contra sentinței Curții de Apel Cluj No. 2180—20—1922.

Data și pronunțată în audiență publică ținută la 12 Februarie 1923.

Informațiuni

Adunarea generală dela Baroul din Cluj. La 22 Februarie a. c. Baroul din Cluj a ținut o adunare generală extraordinară, în care a discutat proiectele de legi noi și îndeosebi a pus în discuție proiectul de lege referitor la modificarea legii avocaților.

Un cerc de studii juridice la Cluj. Reamintind propunerea alcătuirii unui astfel de cerc făcută în numărul precedent al revistei, tuturor colegilor juriști și avocați le așteptăm adeziunile, care cam întârzie! Profităm de această ocazie spre a lămurii tuturor celor dornici de muncă pe tărâmul științei dreptului românesc, că propunerea noastră de a ne grupa în jurul unui profesor universitar, avocat sau sub președinția unui magistrat superior, n'am înțeles deloc a împărți pe magistrați în superiori și inferiori cu toate, că din punct de vedere al vrăstei și erahiei s'ar putea accepta și o altfel de împărțire. Gândul nostru a fost pur și simplu acela ca cercul să să fie dirigit în principiu de un om cu experiență, în vârstă și cu autoritate morală și științifică cum ar fi și un profesor universitar, un mare avocat sau un magistrat din fruntea erarhică a magistraturii locale cum ar fi dl Prim-președinte al Curții de Apel din Cluj.

Rugăm pe domnii abonați care nu primesc regulat revista să ne avertizeze imediat cerându-ne numărul pe care nu l'au primit.

Administrația revistei trimite foarte regulat revista tuturor abonaților, dar la poștă foarte adesea se pierd din numere, care astfel nu sosesc la adresă, cu toate reclamațiunile făcute de noi locului în drept.

Unificarea legii timbrului. În cursul săptămânii trecute s'a alcătuit comisiunea plenară pentru întocmirea proiectului de unificare a legilor de timbru care are mai multe subcomisii de studii.

În situația actuală modificarea legii timbrului se impune și din nevoia unificării, deci a egalizării impozitelor, fiindcă azi în diferite părți ale țării se aplică diferite sisteme, dar în același timp și din cauza nepotrivirilor mari în diferitele regiuni de drept. În cursul timpurilor din urmă s'au suprapus impozite cece a făcut ca impozite drepte să fie acum nedrepte. Exemplu: impozitul pe cifra de afaceri.

Proiectul nu aduce schimbări, cari să pună în discuție veniturile statului.

În genere, statul nu are nevoie de o urcare, ci de o corectare sau de o impunere, acolo unde se găsește că un bun care circulă nu plătește. O bună adaptare financiară, o bună organizație a instrumentelor pentru constatarea impozitelor, legată de o propășire, cum poate să o aibă țara noastră, ne va asigura sporirea continuă a veniturilor, fără să facem o politică de urcare exclusivă a impunerii, cum sunt silite unele state să o facă.

În ceea ce privește impozitul pe succesiuni — care este unificat deja pentru întreaga țară — ar trebui lăsat la o parte din legea actuală, cu atât mai mult cu cât a fost modificat de d. Titulescu, acum 3 ani de zile, când s'a sporit cotele și s'a făcut o altă repartitie, făcându-se unificarea ca impozite, nu însă ca proce-

dură. Ar trebui deci făcută numai unificarea în ce privește procedura.

E foarte drept că dacă se găsesc proceduri mai bune în ținuturile alipite să se admită în genere.

Mai e o parte pe care trebuie să o aibă comisia în vedere: să se precizeze ce ia statul și dacă trebuie să ia ceva comunele, fiindcă s'a întâmplat ca unele orașe au făcut impuneri asupra impunerilor de stat.

De pildă, unele orașe au pus taxe pe taxele de moștenire fixate de stat, altele au pus taxa de timbru.

Înțelegem în toată organizația de stat o descentralizare bazată pe diviziunea muncii însă nu o autonomie, așa încât comunele, să facă ce vor. fără nici o legătură. Credem că statul modern e un tot, că comunele și județele sunt celule de activitate, care trebuie să aibă multă libertate de activitate și mijloace ca să-și îndeplinească rolul, dar acțiunea lor să fie coordonată într'un organism general care e statul, fiindcă numai așa pot funcționa și celule dela periferia statului.

Parlamentul să facă regimul general și descentralizarea să nu fie făcută fără a se da venituri comunelor.

Rectificare

Dl primpreședinte al Curții de Apel Timișoara ne-a atras atenția asupra unor greșeli de tipar care au denaturat textul articolul „Caracteristica generală a Codului Civil Austriac“ (Ard. Jur. No. 3 din 1924, supliment).

Reproducem aci textul așa cum ar trebui să fie. Codul civil austriac este în vigoare.

A) În întreg teritoriul Ardealului exceptându-se teritoriile care în urma legii XXXIII. 1873, cu ocazia regulării fruntariilor dintre Areal și Ungaria, au căzut Ardealului, iar în urma alipirii din 1918 se țin de teritoriile noastre. Anume:

I. În circumscripția tribunalului Dej, ocolul Ciachi Gârbău în următoarele două comune: Rebeni și Ciocmani.

II. În circumscripția tribunalului Dej, ocolul Lăpușul Unguresc: Berințe, Bloaja Brebeni, Cărpiniș, Coplânic, Cernestii, Ciocolis, Curtieș, Grope, Garbonal, Făurești-Capolnic, Mănăștur Capolnic, Fânaț, Lutichia, Măgureni, Plopiș, Ruscior, Trestia, Vad.

III. În circumscripția tribunalului Dej, ocolul Ileanda-Mare: Baia-Mare, Barsentie, Ciuculafu, Ciula, Curtimiș, Burușia, Cosla, Dolheni, Ingnastra, Frâncenii Bocului, Lemniu, Letca, Mesteacan, Piroșia, Poința, Purcăreț, Răsboici, Românești, Sailoșeni, Sasa, Sacatura, Selnitza, Toplița, Valea Rea, Vilma Mică.

IV. În circumscripția tribunalului Deva, toate comunele din Baia de Criș.

B) Conform legii I:1877 în teritoriul judecătorei de ocol Zalău în comunele (de aici înainte textul este corect, numai cifra V. trebuie suprimate).

În urma greșelii de tipar textul original are înțelesul, că în localitățile enumerate la punctele I., II., III. și IV. este în vigoare codul austriac, pentru că nu s'au cules numerile I. și II. ci numai III., IV. și V. Starea de drept este aceea, că în teritoriile marcate cu A), B) și C) este în vigoare codul austriac, iar în teritoriile marcate cu I., II., III. și IV. este în vigoare dreptul civil maghiar. Tocmai pentru a scoate în relief această distincțiune, am marcat teritoriile codului austriac cu litere A), B), C), iar cele supuse dreptului maghiar cu cifre romane (I., II., III., IV.)

Codul civil general austriac

Introducere

Despre legile civile în general. Noțiunea dreptului civil

(Umare)

Intr'adevăr, în baza art. XII. al patentei imperiale dela 29 Mai 1853 (pentru punerea în aplicare a codului civ. austr.) este generalmente admis, din motive de echitate, că persoanelor ce deveniseră majore în baza legii vechi, li-se mențin capacitatea, cu toate că în momentul punerii în aplicare a noii legi, nu ar fi ajuns vârsta cerută de aceasta lege. Acest punct de vedere este admis și în doctrina maghiară (Cf. art. 153 urm. leg. pentru punerea în aplicare a cod. civ. germ. Este de remarcat însă, că excepțiunea menționată nu se poate întinde; cu deosebire nu se poate întinde asupra cazurilor, când noua lege prevede noi cerințe pentru anumite *graduri de capacitate* (d. ex. capacitatea de a încheia căsătorie, de a face mărturie, la testament ect.).

Bunurile, posesiunea și drepturile reale.

a) Dispozițiunile privitoare la însușirile juridice ale lucrurilor (dacă ele sunt mobiliare-imbiliare, fungibile, divizibile-indivizibile, comerciale etc.) se aplică tuturor lucrurilor existente la punerea în aplicare a legii noi. Cu toate acestea, legea nouă modificând calificarea lucrurilor, nu atinge drepturile dobândite în vederea calificării ce o făcea legea anterioară (exc.: art. 880 cca.). Legea nouă este dăătoare de măsură, când va trebui determinată ființa, dobândirea și efectele posesiunii.

b) Modul de dobândire ale drepturilor reale: de proprietate, gaj, ipotecă, servitute, sunt în general de regimul legii timpului, când s'a dobândit dreptul din chestiune; încetarea dreptului se va judeca însă conform legii noi. Astfel, dacă legea anterioară admite dobândirea sau constituirea unui drept real prin convențiune simplă, fără tradițiunea lucrului, dreptul astfel dobândit nu va fi alins prin legea posterioară, care, 'ar condiționa de tradițiune dobândirea acelu drept. Invers, acela care sub regimul legii anterioare, neimplinind vreo condițiune, nu dobândise dreptul de proprietate, nu va deveni titularul acelu drept în urma faptului simplu, că legea nouă suprimă condițiunea din chestiune, neimplinită.

c) Dispozițiunea legii, după care drepturile reale imobiliare se pot dobândi numai prin introducerea lor în registrele funduare nu se referă decât la cazurile posteroare punerii în aplicare a legii; însă drepturile dobândite, dar neînscrise în registre în lăuntru termenului prescripționat, nu pot fi opuse terțiilor achizitori de bună credință (conf. ord. pentru reg. fond. art. 3). Dispozițiunea aceasta nu rezultă din retroactivitatea legii, ci supune numai unor noi formalități conservarea drepturilor existente la promulgarea noii legi (v. capit. 54 inf.)

d) În ce privește exercițiul drepturilor reale, teoria neretroactivității nu se opune, ca legiuitorul să'l modifice în favoarea sau sarcina titularului, ce dobândise dreptul în baza legii anterioare. Regula aceasta se aplică și servituților, în cât ține de exercițiul lor, cum și de drepturile și datoriile titularului.

Astfel, obligațiunea uzufructuarului de a da cauțiune în baza legii vechi, nu poate fi invocată după punerea în aplicare a noii legi, ce desființează cauțiunea: Dacă însă cauțiunea a fost constituită, ea nu va înceta de a exista prin punerea în aplicare a noii legi; în acest caz nu e vorbă de datoria în thesi a uzufructuarului, ci de dreptul dobândit al părții adverse, care nu poate fi alins prin noua lege.

e) Servituțiile din situațiunea locului, sau acele stabilite prin lege („servituți legale”) nu cad în categoria adevăratelor servituți, ci determină numai modul, cum proprietarul poate exercita dreptul său de proprietate în raport cu vecini etc. În consecință, legiuitorul le poate lărgi, limita sau desființa chiar, fără ca noii legi să i-se poată imputa retroactivitatea.

f) legile noi, cari privesc constituirea, modificarea sau stingerea dreptului de gaj legal nu se aplică decât creditelor încuviințate sau prelungite după punerea în aplicare a noii legi.

Chestiunea de a ști, dacă legiuitorul poate desființa vreo categorie a drepturilor reale sau vreun raport juridic înrudit cu

acestea, fără de a putea fi invinovați de violarea drépturilor dobândite, nu este chestiune pur civilă. Intrucât acele drepturi se prezintă cu privilegiile vreunei clase sociale (dijmă, monopoluri, și în general sarcini datorite stăpânilor de moșii), desființarea lor este tratată mai jos. Făcând abstracțiune de aceasta, se poate spune, că drepturile reale sau inruditele lor (besmanul sau embaticul etc.), cari luaseră ființă în baza legii vechi, nu pot fi atinse în existența lor prin dispozițiunea legii noi, care pro futuro oprește înființarea de astfel de raporturi juridice.

Privilegiile. Potrivit art. 13 ccaustr., privilegiile (capit. 36) fiind de-a se considera la fel cu celelalte drepturi private, se impune examinarea chestiunii de a ști: intru cât legile noi pot exercita înrîurire asupra privilegiilor ce luaseră ființă sub regimul vechilor legi? Departe a fi de valoare pur doctrinară, chestiunea aceasta prezintă pentru noi interes deosebit. Intr'adevăr, Constit. rom. oprește în Statul Român pentru totdeauna, toate privilegiile, scutiurile și monopolurile de clasă. Deci, suntem puși în fața întrebării: dacă aceasta oprește va atrage încetarea privilegiilor ce în ținuturile alipite se mai găsesc în ființă? și dacă persoanele perzând privilegiile de cari au beneficiat, pot cere vreo desdaunare?

Cu toate prescripțiile legislative maghiare și ale doctrinei, cari dela 1848 incoace accentuază deprotrivă egalitatea civilă, în ținuturile alipite găsim și astăzi în plină vigoare nu o situațiune de drept, cu caracterul pronunțat al privilegiului, așa cum reesă din art. 13. ccaustr. Și iarăși, privitor la unele privilegii, corpurile legiuitoare maghiare au enunțat desființarea, reglementându-se și modalitățile, cum are să urmeze liberarea de sarcini și desdaunarea privilegiaților, însă partea întaresată nefăcând uz de facultatea ce legea i-conferă, privilegiul a rămas în plină ființă. În fine, raporturile „urbare” între foștii iobagi (coloni) și stăpâni de pământ, desființate prin legile dela 1848, mai aruncă umbra vechilor privilegii, procedurile de lichidarea pretențiunilor reciproce („segregare” etc.) fiind în curs încă în unele regiuni ale ținuturilor alipite.

Chestiunea privilegiilor nu este exclusiv de domeniul dreptului privat, este adevărat; însă cod. civ. austr. și doctrina maghiară au privit-o în totdeauna mai mult sub unghiul d. civil și aceasta cu atât mai mult, cu cât potrivit legilor ungurești mai noi, pricinile

ivorind din privilegiul aparțin aproape fără excepțiune instanțelor judecătorești. Astfel vom încerca de-a da soluțiune chestiunii prin ajutorul principiilor generale ale neretroactivității legilor, fără de a perde din vedere natura specială și caracterul mixt al privilegiilor. Intr'adevăr, a întrebuița exclusiv considerațiunile de ordine publică pentru a rezolva chestiunea, nu va fi nici suficient (chestiunea despăgubirei rămânând eventual deschisă), nici necesar, cât timp natura privilegiilor indică soluțiunea sub toate raporturile.

Va trebui să distingem între privilegiile lato sensu, cari conferite unor anume clase, fac jus singulare (antiteză față cu jus commune), și între privilegiile în accepțiune strânsă (privileg persoane, rei vel causae).

a) În ce privește categoria dintâi, a cărei apropiere de dreptul public este mult mai evidentă. (regula de drept optima forma; singularitatea este indiferentă, pentru că nu alterează ființa), este mai presus de orice îndoială dreptul organului legislativ de-a desființa orice jus singulare. Astfel privilegiul clasei va înceta de-a mai exista; invocarea „dreptului dobândit” nu poate avea loc, pentru simplul motiv, că legiuitorul, conferind el însuș privilegiul prin legea singulară, este în drept de a și desființa legea. Chestiunea de a ști, dacă clasa privilegiată poate reclama vreo despăgubire, depășește domeniul dreptului civil; nici în privința aceasta nu poate fi însă vorbă despre vreun drept dobândit. Cu toate acestea, în cazul, când vreo lege anterioară, desființând privilegiul, prevede totodată indemnizarea privilegiaților în sarcina celor ce obțin libertatea (conf. leg. magh. 2): 1896), în baza acestei legi, privilegiații vor putea invoca dreptul dobândit, cu toate că desdaunarea faptică n'a intervenit încă. Sub acest punct de vedere legea nouă nu poate retroactiva, pentru că ar atinge drepturi dobândite. Intr'adevăr, legea anterioară fixând definitiv indemnizarea, aceasta este a se privi intrată în patrimoniul privilegiaților, pentru că este chestiune de dies sau conditio numai, la ce dată să se obțină aceasta indemnizare.

b) Privilegiile în accepțiune strânsă, fiind de a se considera la fel cu alte drepturi private (art. 13 ccaustr.), pot fi ele desființate de legiuitor în mod unilateral? Cu alte cuvinte: constituiesc ele drepturi dobândite, față cu cari legea nouă să nu-și poată avea efectele? Privilegiile individuale, de ex. jus nundinarum, dreptul de vamă la târguri, dreptul de pescuit etc., conferite vreunui oraș sau corporațiuni

etc., luând ființă prin actul (deși nu necesarmente) unilateral al legiuitorului, acestui i-stă în drept de-a le revoca oricând. În principiu, revocațiunea aceasta se poate face fără desdaunarea titularului. În privința acestor privilegii s'ar putea pune chestiunea drepturilor dobândite, însă fără temeiul juridic. Revocarea fiind inherentă privilegiului, titularul nu va putea cere vreo desdaunare în urma revocării intervenite potrivit naturii dreptului său. Derogațiune la acest principiu are loc numai în cazul, când vreo lege anterioară prevede în mod expres desdaunarea privilegiatului (cf. art. 101 leg. ung. 1 : 1890, aplicabil și vămurilor exercitate pe bază de privilegiu, art. 93 ibid)

Obligațiunilor li-se va aplica de ordin legea care a fost în vigoare în momentul, când ele s'au născut (tempus regit actum).

a) Privitor la capacitatea personală de a contracta, la formele instrumentare (extrinseci, exterioare) ale actului sau convențiunei, la efectele erorii și ale violenței, în fine privitor la chestiunea, ce poate forma obiectul și cauza convențiunilor, este dăător de măsură momentul contractării; la delegațiune (asignațiune, art. 1400 cod. austr.) momentul acceptării; la promisiuni unilaterale de recompensă (cont. art. 657 urm. cod. civ. germ.: policitațiuni) momentul încunoștințării publice.

Tot acelaș moment, va se zică legea anterioară — se va ține în seamă, când se pune chestiunea interpretării convențiunilor, părțile având acea lege în vedere, iar nu vreo lege posterioară convențiunei. Când însă obiectul asupra căruia s'a contractat, a fost ulterior scos din comerț (art. 880 cciv. austr.), sau când executarea contractului s'a interzis prin noua lege din motive de ordin public, dispozițiunile legii anterioare nu mai pot fi invocate (considerațiuni de ordine publică, vezi diversele ord. minist. de război). Legea în vigoare la data contractării se va aplica și în chestiunile următoare: dacă din obligațiune isvorește acțiune, sau este simplă obligațiune naturală; dacă ea se poate rescinda sau rescinda (art. 922, 934 cciv. austr.: resciziune pentru cauză de leziune de peste jumătate din prețul ordinar) dacă donațiunea se poate revoca pentru motive, pe cari legea nouă nu le-a adoptat; dacă obligațiunea se transmite moștenitorilor; în fine în chestiunea efectelor ce le exercită asupra convențiunilor condițiunile și punerea în întârziere. Ratifica-

rea contractului vicios însă, fiind act juridic nou, este supusă legii în vigoare la data ratificării. Privitor la dobânzi sub raport cantitativ, art. 8 al legii ung. 8 : 1877 prevede următoarele: dobânzile, cari au devenit exigibile înainte de punerea în aplicare a noiei legi, sunt de regimul legii anterioare; acelea însă, cari vor deveni scadente după intrarea în vigoare a legii noi, nu pot întrece procentul maximal fixat în legea nouă. Excepțiune are loc numai, când pretențiunea asupra dobânzii se întemeiază pe sentință judecătorească. Când vreo creanță se transmite prin cesiune, sau debitorul delegat primește delegațiunea (art. 1406 cciv. austr.) efectele transmisiunei, fiind aceasta o convențiune de sine stătătoare, se vor aprecia după legea timpului, când transmisiunea s'a efectuat. Privitor la obligațiunile contractate cu durată mai îndelungată, n'avem dispozițiuni nemijlocite în dreptul nostru pozitiv; dispozițiunile cu caracter absolut (imperative ori prohibitive) vor trebui însă să se aplice cel puțin din momentul, când contractul s'ar fi putut desființa în baza legii anterioare, sau prin denunțațiune stabilită în însuș contract. Aceasta opiniune se poate motiva prin faptul, că acela, care n'a întrebuințat de dreptul de a desființa contractul, se supune în mod tacit regimului noiei legi.

b) *Delictete* cu toate consecințele lor sunt de regimul legii în vigoare în momentul, când s'a comis sau ocazionat delictul sau prejudiciul; în deosebi se va aplica aceasta regulă, când se pune chestiunea *solidarității* mai multor persoane pentru prejudiciu (conf. art. 1302 cciv. austr.)

c) *Obligațiunilor* cari derivă nemijlocit *ex lege* (de ex. art. 859 cciv. austr.; din gestiune — negotiorum gestio, din acceptațiunea lucrului nedatorit) se va aplica legea momentului, când s'a întâmplat faptul producător de obligațiuni. Când însă acest fapt cade parte în regimul legii vechi, parte în regimul celei noi, legile se vor aplica în mod distributiv, fiecare pentru partea faptului, întâmplată sub domeniul ei.

Dreptul familiar. a) Condițiunile de validitate ale logodnei și ale căsătorieise vor judecă după legea în vigoare la încheierea logodnei sau a căsătoriei (art. 138 leg. pentru căsătorie). Căsătoria încheiată sub regimul legii vechi nu se poate anula, decât prin invocarea unui motiv coprins în legea veche, pe care îl admite și legea nouă ca motiv de nulitate, și dela care legea veche

nu dispensează (ibid).

b) Art. 134. leg. ung. 31: 1894 pentru căsătorie prevede, că efectele logodnei făcute după legea veche se apreciază după regulile coprinse în legea nouă, aceasta excepțiune la principiul neretroactivității făcându-se din motive de ordine publică.

c) Divorțurilor se vor aplica în general dispozițiunile legii noi, deși căsătoria s'a încheiat mai înainte. Despre această chestiune legea ung. pentru căsătorie conține dispozițiuni transitorii amănunțite, cari însă ș'au pierdut actualitatea.

d) Asociațiunea conjugală în privința averilor se guvernează de legea veche în vigoare la încheierea căsătoriei, dacă soții n'au făcut convențiuni matrimoniale speciale: iar când soții vor fi stipulat societate de coachizițiuni, efectele acestei convențiuni vor fi judecate după legea în vigoare la data convențiunei (conf. art. XII. 5. pat. 29 Mai 1853). De asemenea regula tempus regit actum este datătoare de măsură în chestiunile următoare: dacă donațiunile ce soții și au făcut în timpul căsătoriei, sau darurile făcute femeii pentru cinstea fecioriei (theoretu=Morgengabe, art. 1132 cca), sau convențiunile dotale sunt valabile sau revocabile, ori nu?

e) Dobândind tatăl puterea părintească în baza legii vechi, existența acelei puteri în concreto nu va fi atinsă prin vreo lege nouă, decât dacă noua lege ar desființea cu totul puterea părintească; efectele juridice, cum și întinderea puterii părintești însă pot fi modificate, lărgite sau limitate. Legea nouă cărmuește și astfel poate schimba întinderea drepturilor și a pretențiunilor ce isvoresc din raportul familiar al părinților către descendenți și invers, cum ar fi d. e. uzufructul legal al părinților, administrațiunea bunurilor minorilor, dreptul la alimente etc. Legea anterioară se va aplica numai în cazurile, când ar fi vorba de vreun drept concret asupra unei părți determinate a averii, sau de vreo pretențiune determinată. Drepturile și îndatoririle ce isvorăsc din raportul copiilor adoptivi către, părinții adoptivi, cum și din raportul copiilor nelegitimi către părinții lor naturali, se îndreptă în totdeauna după legea în vigoare, fără considerare la timpul zămislirii (concepțiunei) sau al nașterii.

f) Chestiunea, cui revine de drept tutela sau curatela, se va rezolva potrivit legii noi: pentru că nimeni nu dobândește drepturi concrete de tutor, decât prin instițuirea sa în această calitate, și pentru că dispozițiunile

privitoare la tutelă sunt de ordine publică. Tutorul numit în baza legii anterioare și va menține calitatea aceasta (tutela) și după punerea în aplicare a legii noi, de ex. datorria de a da socoteală, de a da cauțiune (art. XII. 4 pat. cit.). Este de sine înțeles, că tutorele, oricând ar fi fost el instituit, poate fi dispenat și înlocuit pentru motive coprinse în legea actuală. Obligațiunea tutorului de a restitui minorului dauna cauzată prin actele sale, se va îndrepta după legea epocii, când obligațiunea luat naștere.

Sucesiunile. a) Dreptul de moștenire ab *intestato* se regulează în principiu după legea în vigoare la moartea testatorului (deschiderea succesiunei); astfel, legile noi, cari modifică devoluțiunea succesorală, nu se vor aplica decât succesiunilor deschise după punerea în aplicare a legilor noi. Legea în vigoare la moartea testatorului nu se va aplica însă prioritar la dreptul de moștenire al soțului supraviețuitor, când acest drept îi este asigurat nu ca drept isvorind din regimul matrimonial legal și bine înțeles, cu atât mai puțin se va aplica legea posterioară, fiind vorba de un regim matrimonial contractual între soți (art. 1233 cod. civ. austr.) În astfel de cazuri, soțul supraviețuitor a dobândit prin încheierea căsătoriei dreptul, pe care legea nouă nu'l poate nici zădărnici, nici reduce.

b) Capacitatea testatorului este determinată după legea în vigoare la momentul face-rei testamentului (cf. art. XII. 2. pat. imper. 29 Mai 1853). Concluziunea unanimă rezultând din acest principiu, este, că testamentul făcut de o persoană incapabilă nu se valorează prin simplul fapt, că vre-o nouă lege desființea motivul incapacității din chestiune (în aceasta privință, art. 477 ccaustr. nu se poate invoca drept argument, pentru că el nu ține seamă de vre-o modificare a legilor, ci vizează pur și simplu unele infirmități de ordin particular, cari pe urmă ar putea înceta; de altfel, concluziunea din chestiune nu este specifică pentru capacitatea de a testa, ci de caracter general). În ce privește ipoteza inversă, când adecă legea nouă stabilește vreun caz de incapacitate, pe care legea în vigoare la face-reia testamentului nu'l cunoștea, legiurile noastre diferă. De vreme ce doctrina austriacă nu atribuie importanță legii noi. doctrină română și maghiară privesc nul testamentul, dacă testatorul a fost declarat incapabil prin legea nouă, pusă în aplicare după facerea testamentului, dar înaintea morții testatorului.

(Va urma)

Dr. Ștefan Laday